

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

Quo Praeter Varias Ac pervtiles Additionibus praecipuis & in foro
potissimum occurentibus Tomi primi Quaestionibus annexas, etiam S.
Rotae Romanae Decisiones Novissimae De Eadem materia editae, &
singulari studio selectae continentur - Hac postrema editione
praecedentibus duobus Tomis primum additus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agr., 1684

Decisio XXVII. Territorium quando dicatur exemptum à iurisdictione
Episcopi & nullius Diæcesis[sic!], latè in hac decisione explicatur, & an
præscriptio talem exemptionem tribuere possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61921](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61921)

DECISIO XXVII.

Territorium quando dicatur exemptum à jurisdictione Episcopi & nullius Diœcesis, latè in hac decisione explicatur, & an præscriptio talem exemptionem tribuere possit.

Reverendissimo P. D. Attrebaten.
Constantien. Jurisdictionis.

Est inter
eccles.
decis. 324.
par. 1.

Mercurii 18. Maii 1611.

SUMMARIUM.

1. Abbates atque inferiores Prælati, ubi habent territorium separatum, illud dicitur esse nullius diœcesis.
2. Papa solus ex privilegio potest separare diœcesim.
3. Privilegium exemptionis non constituit loca exempta extra diœcesim. & num. 4. & 5.
6. Privilegia exemptionis monasteria & eorum membra, non dicuntur eximere loca & castra sive populum.
7. Loca exempta an & quando constituant territorium per se diversum.
8. Exemptio Ecclesiæ à Diœcesi in suffragetur, debet titulus iusto errore esse causatus.
9. Pars considerari non potest nisi respectu totius.
10. Dominium & jurisdictio temporalis nihil commune habent cum territorio & jurisdictione spirituali.
11. Præscriptio nulla operari potest, ut in eadem civitate sint duo capita.
12. Episcopalia iura præscribi possunt ab inferioribus.
13. Præscriptio immemorabilis excluditur per alius contrarios.

PRO decisionem in hac causa factam 16. Novembris Anno 1607. de concedendo mandatum de manutendo Abbati S. Galli in exercenda jurisdictione spirituali in Ecclesiis parochialibus, & locis articulatis dominio illius temporaliter subiectis, causa iterum atque iterum proposita fuit super illis. Verum quia medio tempore

R 2

pro utraque parte litterarum compulsoriales, & remissoriae expedite, & ad arbitrium
 missa, multaque novae probationes factae fuerunt, Domini animadvertentes re-
 tionem pendere à negotio principali, ordinarunt causam restringi. Cumque pro
 loco disputandum occurreret, an Ecclesiae parochiales, de quibus agitur, essent
 Dioecesi Constantiensi; Informantes pro Abbate contenti fuerunt illud praesuppo-
 nite, & cum tali praesupposito sine veri praedictio disputare, an Abba habeat ter-
 ritorium separatum: quo discusso, dictum fuit hoc non probari: Eo enim ipso
 quod huiusmodi Ecclesiae, & loca sunt in Dioecesi, non possunt constitui terri-
 torium separatum; hoc enim idem foret, ac si essent extra Dioecesim, quae sibi in vico
 repugnant, & implicat contradictionem, simulque stare non possunt: Idcirco
 ubi Abbates, vel alii inferiores Praelati habent Territorium separatum, illud dicitur
 esse nullius Dioecesis, ita ut nec in Dioecesi, nec de Dioecesi alterius censeri possit, sed
 est propria Dioecesis, & per se, respectu cuius ipsi quoque Dioecesiani vocantur. *Gloss.*
in Clem. 1. §. volumus in verb. Dioecesiani & ibi Card. in 4. q. num. 2. Vitali. num. 2.
Imol. num. 38. Abbas. num. 15. de foro compet. ac de talibus dici potest, quod li-
 bent Territorium sive forum. *l. pupillus, §. territor. de verb. signif.*

² Huiusmodi verò territorium solus Papa concedere potest ex privilegio speciali
 ad quem solum spectat, ut partem separet à Dioecesi; *Hofst. in C. cum contingat, in*
1. de foro compet. & ibi Burr. num. 11. vers. de consuetudine autem. Panorm. numer. 18.
Bollam. numer. 15. vers. tamen certum est, & fuit dictum in Calaguriana iurisdictione,
16. Iunii 1606. coram me.

³ Talia autem non fuerunt privilegia, quibus Abbas S. Galli fulcitur. Illa enim
 continent exemptionem, quae non facit, ut loca exempta sint extra Dioecesim: licet
 enim non sint de Dioecesi, tamen sunt in Dioecesi. *C. cum Episcopus, & ibi Franc.*
2. notab. & Gemin. num. 5. de offic. ordin. in 6. c. 2. & ibi Gemin. num. 17. vers. sa-
ludamentum, & Franc. in §. statuto. num. 10. & seqq. de constitu. eod. lib. Gloss. in Clem.
frequens in verb. primi anni, & ibi Vitali. num. 127. de excess. Praelat. eadem Clem. 2.
num. 42. & seq. de privil. Abbat. in C. Apostolica. num. 3. de donat. Anchar. in C. postulat.
numer. 45. de foro compet. & in d. cap. 2. numer. 10. de constitu. in 6. Felin. in C. gra-
7. Ubald. de canonica Episcop. & Paroch. C. 4. q. 6. numer. 11. fuit dictum in Nucer-
ranen. Iurisdictionis. 14. Ianuarii 1581. coram bona memoria Braro, quae est decis. 107.
par. 2. & in dicta Calaguriana Iurisdictionis. 16. Ianuarii 1604. coram R. P. D. meo De-
cano, & 16. Iunii 1606. coram me.

⁴ Idque ratione comprobatur, quia si loca non essent in Dioecesi, frustra impe-
 traretur privilegium exemptionis, tale autem privilegium solum eximit à sub-
 iectione, non autem à situatione, & denominatione. *Vitali. in d. Clem. 2.*
num.

numer. 44. de privil. & Franch. in d. C. 2. §. statuo versic. sed adverto de constitution. in 6.

Et generaliter omnia, qui per privilegia exemptionis Episcopo expressè non admittuntur, illi continentur reservata, & remanent sub ejus jurisdictione. Anchar. d. C. postulat. numer. 45. ante med. vers. quod probat. de for. compet. & d. cap. 2. sub numer. 10. ante med. vers. sic. quod probat. Franch. etiam num. 10. vers. quando Prelatus. de consuet. in 6.

Præterea privilegia exemptionis Monasteria, & eorum membra non eximunt loca, & castra, sive populum, ideoque non concludunt territorium separatum sed exempti dicuntur habere tantum jurisdictionem in personis, non in locis, C. per exemptionem, ubi Gemin. numer. 5. Franch. numer. 3. vers. 5. nota & Anchar. numer. 2. vers. 4. nota de privil. in 6. Gaiel. de Monte Lauduno, in Clem. pastoralis. numer. 2. lib. 1. fuit dictum in Aretina seu Montispolitana juris visitandi. 9. Maii 1586. coram bo mem. Rubeo, & in Tirasonen. Jurisdictionis de Tudela 7. Junii 1593. coram Illustrissimo Cav. Mellino.

Et quamvis Doctores nonnunquam dicant, quod locus exemptus constituat territorium per se, quos cumulat Roland. conf. 33. numer. 44. & seqq. par. 3. illi loquatur improprie, vel intelligendi sunt, quo ad certos effectus, & per modum æquiparationis. Fel. in d. cap. grave. numer. 2. in fin. fuit dictum in d. Volaterranen. Jurisdictionis, numer. 4. & in Salamantin. Jurisdictionis. 14. Decembris 1579. coram bo mem. Card. Seraphino, & in d. Calaguriana.

Ex quibus sequitur dicta privilegia, necesse talia, quæ saltem causam præbeant præscribendi. Licet enim sufficiat titulus putativus, & invalidus, tamen intelligitur quando est iusto errore causatus, ut per Caputaq. decis. 361. numer. 4. lib. 2. fuit dictum in Tolitana decimarum 22. Maii 1592. coram Illustrissimo. Card. Arigont. qui iustus error non cadit in istis privilegiis, cum non solum sint restricta ad exemptionem, verùm etiam clara, dum enuntiant Monasterium S. Galli, Oppidi de S. Gallo, S. Benedicti Constantien. Diocesis, Provincia Moguntinæ, & in contextu Episcopum Constantien. nominant ordinarium, ita ut ex lectione ipsorum privilegiorum resultet mala fides quoad jurisdictionem quasi Episcopalem excluso Ordinario. Gemin. Conf. 96. num. 4. vers. sed quous legunt.

Non obstat quod privilegia eximunt membra tam secularia, quam spiritualia, quæ Abbates pro tempore possidebant, & in posterum poterant adipisci: Nam Ecclesiæ, de quibus agitur, non possunt dici membra Monasterii, nisi illi fuerint unitæ, cum pars considerari non possit nisi respectu totius, ut notat. in Clem. 1. de excess. Pralat. & in Clem. 1. ubi Imol. numer. 29. de rescript. Corn. conf. 262. num. 3. lib. 3. & in terminis fuit dictum in Engubina S. Petri de Vignato. 14. Martii & 2. Maii

Maii 1591. coram bon. mem. Bubalo. & in Alexandrina S. Stephani 20. Iunii 1597. coram bon. mem. Litta.

19 Nec facit, quod Abbas in istis locis obtinet dominium & jurisdictionem temporalem, quia illa nihil habent commune cum territorio & jurisdictione spirituali. *de relig. domib. glos. in c. 1. in vers. divisio. 10. dist. glos. in Clem. ne Romani §. Jane. in c. diocesan. de elect. Host. in C. super eo num. 5. de paroch. & in C. querimoniam num. 2. & in But. in fin. de iure patron. Felm. in C. cum causam num. 12. versic. 2. §. 1. de probat. Guid. de Monte Landuno in d. Clem. pastoralis num. 21. de re iudic. & sui dictum in Buzza. Jurisdictionis S. Joannis. 4. Decembris 1595. coram bon. mem. Orano & in d. Calaguriana coram mo.*

21 Neque verò Abbati suffragari potest consuetudo, sive præscriptio: quidquid enim aliàs dictum sit, cum ageretur solum ad effectum manutentionis, & negatur territorium Abbatis esse inter fines Diocesis Constantien. at nunc quandoquidem non agitur de manutentione, vel exercitio jurisdictionis, sed de territorio in genere, & attentio, quod ponitur territorium Abbatis esse inter fines, nulla consuetudo, vel præscriptio operari potest, ut in eadem civitate sint duo Capita, hoc enim esset monstrum. *ut not. Host. in d. cap. cum contingat. num. 1. de foro compet. & in cap. quanto num. 13. & in cap. quoniam num. 2. de offic. ordinarii. ubi tradit, quod cum Episcopus sit unum corpus, cujus Caput est Episcopus, si ponantur ibi duo Episcopi, fiet unum corpus duo capita habens, quod est monstrum, sive prodigiosum, quod natura abhorret, & jus respuit: Et quod hoc non possibile, ut Abbates, vel Prælati inferiores præscribant territorium, ut separatim ab Episcopo, ita ut quasi Caput faciant in eadem Diocesi: post Host. docet Burr. in d. cap. quoniam contingat n. 11. vers. de consuetudine, & ibid. post utrumque. Abb. num. 18. & 19. & Bellem. num. 15. vers. legem relinquens, & num. 16. vers. nec valet ratio. esset enim consuetudo, sive præscriptio irrationabilis & circa ea, quæ de sui natura præscribi non possunt, in quibus præscriptio etiam immemorabilis locum non habet. Gabr. de præscrip. concl. 1. num. 8. & num. 36.*

Nec obstat, quod omnia jura Episcopalia, ad utramque legem, sive jurisdictionalem, sive Diocesanam pertinentia sunt per inferiores Episcopos præscriptibilia, ita quod Episcopus non possit ibi constituere Officiale, & sic possunt præscribi etiam cum territorio *Rota dec. 2. de præscrip. in nov. quam allegat Abb. in d. cap. cum contingat numer. 11. de for. compet. sui dictum in Volateranen. seu nullius jurisdictionis. 13. Aprilis 1584. coram bon. mem. Orano. quia hoc intelligendum est, ut se explicat Abb. ubi sup. num. 18. & seq. nec non alii prælati, si volunt quærere, quasi sub Episcopo; si verò præscriperint territorium separatim, non amplius dicendi sunt esse in Diocesi, Accedit quod testes Abbatis deponentes de eo, quod est juris, absque eo quod*

quod reddant sufficientem causam scientiæ, non probant, & immemorabilis excluditur per actus contrarios de quibus in facto. C. illud, & ibi gl. in verb. inconcusse, & verb. interruptio, Cap. auditis. & ibi Innoc. sub num. 5. de prescript. Bart. in l. naturalis, sub num. 27. ff. de usucap. Balb. de prescript. 3. par. 6. par. prin. 9. 4. princ. numer. 10. vers. idem dicit Bart. Put. de cis. 436. lib. 2. & fuit resolutum in Aquitanen. Beneficii 29. Aprilis 1602. coram R. P. D. meo Ludovico, & in d. Burgen. S. Joannis coram bon. mem. Orano; Nec non per testes examinatos pro parte Episcopi, quorum depositiones habent pro se assistentiam juris, & reddunt causam scientiæ, & numerant multos actus singulares.

DECISIO XXVIII.

Visitandi jus ad Episcopum spectat & non ad Abbatem, nisi probetur contrarium privilegium, aut præscripta consuetudo per annos quadraginta.

R. P. D. Pirovano.
Nullius de Covarruvias.

Decis.
294. par.
1. recent.

Veneris 16. Martii 1612.

SUMMARIUM.

1. Visitandi jus non ad Abbatem sed ad Episcopum spectat nisi contrarium ad se consuetudo vel privilegium.
2. Consuetudo visitandi contra Episcopum.